

SZEMLE

Remete László: A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár története. Bp., 1966. 324 l.

Szellemi életünknek különös jelensége, hogy legfontosabb közgyűjteményeink, közöttük elsősorban a nagy tudományos könyvtárak milyen kevés érdeklődést tanúsítanak saját múltjuk iránt. Természetes ténynek tekintik, hogy fennállnak, de általában csak homályos képzetek vannak arról, miféle erőfeszítések, küzdelmek árán lettek azzá, amik. Nem érzik, nem értik a kulturális hagyomány jelentőségét. Pedig a történeti múlt ismerete semmiféle szervezett közösség vagy alakulat számára nem lehet közömbös, legkevésbé kulturális intézetek számára. Hiszen minden közgyűjtemény nemzedékek egymást folytató munkájából előálló történeti-szociális mű. Az egyes intézetek ma élő tevékenykedő, alkotó tagjai azokon az alapokon építenek, amelyeket rég elhalt elődök raktak le. S bizonyos, hogy a jövőre vonatkozó célok, eszmények megvalósítására irányuló törekvéseink nem lehetnek kellőképp eredményesek, ha nem látjuk át annak a fejlődésnek útját, amelyet elődeink megjártak. A megismerés: megértés — s következőképp sine qua non-ja bármely kulturális tevékenység és mű „szerencsés” folytatásának.

Talán nem véletlen, hogy ennek a felismerésnek gyakorlati következtetéseit vezető nagykönyvtáraink közül legelőször a közművelődési könyvtáréval s a szocialista könyvtárügy előharcosa, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár vonta le: a régibb múlttal rendelkező rokonintézményeket megelőzve, elsőnek íratta meg történetét. Ezt a vállalkozást annál nagyobb örömmel üdvözljük, mivel az elkészült történet, REMETE László kutatómunkájának eredménye, valóban kitűnő munka.

Az előttünk fekvő könyv már külső megjelenésében is vonzó: modern könnyed albumformában jóminőségű fehér papíron gondos és kellőképpen változatos tipográfiaiával előállítva, elegáns kötésben, csinos borítólapal.

Magáról a műről elsősorban azt kell megállapítani, hogy rendkívül tanulságos. Megvalljuk, mi is nagyon keveset tudtunk a könyvtár mozgalmas, viszontagságos múltjáról: a múlt századi elvetélt alapítási kísérletekről, SZABÓ Ervin céltudatos terveiről és korszerű nagy szervezőmunkájáról, a társadalom különböző rétegei részéről történt lelkes hozzájárulásokról, a népnevelési törekvések missziószerű megvalósításáról, a belső könyvtári munka előremutató szakszerűségéről és így tovább. Mindezekről inkább csak sejtéseink voltak, vagy legfeljebb gyér részletismerteink, semmint tényleges összefüggő tudásunk. Aki most elolvassa a monográfiát, annak tudatában a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár többé nem csupán mint egy kiterjedt szervezeti hasznos kölcsönző könyvtár fog megjelenni, hanem mint egy korszerű elgondolásnak fél évszázados kemény küzdelemmel létrejött komoly eredménye.

A több mint háromszáz lapra terjedő előadás egy Előtörténet c. fejezettel kezdődik. Ebben a szerző először is tömör, igen szellemesen konstruált képet nyújt arról, miféle szerepet játszott a könyv Buda és Pest életében a XV. század végétől kezdve egészen a múlt század közepéig. Aztán részletesen ismerteti néhai FRANK Ignác pesti egyetemi tanár könyvhagyatékának sorsát. A professzor kifejezetten azzal a feltétellel hagyományozta több ezer kötetnyi gyűjteményét Pest városának, hogy az egy nyilvános könyvtár alapjául szolgáljon. De a városi tanács kulturális érzéketlensége s szervezői tehetetlensége folytán e szép elgondolás meghíusult. Csak Pest, Buda és Óbuda 1873-i egyesülése után kezdett a városvezetés némi megértést mutatni a könyvtári gondolat iránt. A századfordulói két könyvtár is alakult a fővárosi hivatalsszervezetében: egyik a statisztikai hivatalban, egy másik a levéltárban. Az első közigazgatási szakkönyvtár szerepét töltötte be, a másik történeti segédkönyvtárét. Ezt a két gyűj-

teményt, KÖRÖSY József, illetve TOLDY László fáradozásának eredményét 1903-ban egyesítették s ezzel megvetették a mai könyvtár alapját. A korszerű értelemben vett városi könyvtár szervezése azonban csak a következő évben, 1904-ben kezdődött, amikor a városi tanács SZABÓ Ervint állította az új intézmény élére. Szerencsés választás volt, mert SZABÓ olyan modern könyvtári készültséggel és olyan széles, egész Amerikáig terjedő látókörrrel rendelkezett, aminővel talán senki az akkori szakemberek közül, s e mellett olyan szervező talentummal is, amely szintén párját ritkította. Ő valóban tudta, mi minden kell ahhoz, hogy az új fővárosi könyvtár európai szintű városügyi gyűjteménnyé váljék. Öt éven át (1909-ig) tartó megfeszített munkával sikerült is létrehozni az új organizációt. Hatalmas arányú tervszerű gyarapítás, modern bibliográfiai műveltségű új típusú könyvtárosi gárda, a könyvtári munka középpontjába helyezett olvasószolgálat, forradalmasított könyvfeldolgozás, új kérdéseket újszerűen tárgyaló szakmai kiadványsorozatok voltak ennek a szervező tevékenységnek előremutató elemei. A közfeltűnést keltő sikerhatása alatt a város hajlandónak mutatkozott a szerény körülmények között elhelyezett jeles intézmény számára egy új könyvtárpalotát építtetni. Ebből azonban az első világháború miatt semmi sem lett. SZABÓ Ervin és társai így is tovább dolgoztak s a hazai könyvtárügy fejlődését egy újabb korszakos jelentőségű lépéssel vitték előre: a tudományos könyvtárral szoros belső kapcsolatban a város különböző pontjain népművelő fiókkönyvtárakat állítottak fel s ezzel megnyitották a modern közművelődési könyvtári rendszer kialakulásához vezető utat. Az első világháború előestéjén már kibontakozott az új Fővárosi Könyvtár profilja: központja mint társadalomtudományi alapkönyvtár, kerületi fiókhálózata pedig mint általános — és be nem vallott szocialista világnézeti — nevelőintézmény jelentkezett. Amikor ez észrevehetővé vált, a társadalom konzervatív oldaláról éles támadásokat indítottak SZABÓ Ervin személye és könyvtárpolitikája ellen, de eredménytelenül. Sőt ugyanekkor neves arisztokrata és polgári személyek (gr. BATHYÁNY Ervin, gr. ZICHY Jenő, VÁMBÉRY Ármin és THALLÓCZY Lajos) könyvgyűjteményük odaajándékozásával belső értékében is jelentékenyen gazdagították a Fővárosi Könyvtárt.

A világháború során ez a nagyvonalú fejlődés természetesen megtorpant s az erők egy részét aktuális feladatok (háborús kiadványok gyűjtése, háborús bibliográfia, katonai kórházaknak könyvekkel

való ellátása) kötötte le. Ugyanekkor SZABÓ Ervin és társai politikai célokra is felhasználták a könyvtárt: előbb a legális békeharc, utóbb az illegális forradalmi szervezkedés egyik gócévá tették. Az 1919. évi proletárforradalmat SZABÓ Ervin nem érte meg: 1918 szeptemberében meghalt. Munkatársai azonban mindent elkövettek, hogy merész könyvtárpolitikai terveit valóra váltsák. Am az idő túl rövid volt ehhez. 1919 augusztusában az ellenforradalom uralomra jutásával hosszú időre le kellett mondani SZABÓ örökségének továbbfejlesztéséről.

Az 1919—1945-ig terjedő időszak könyvtártörténetével három fejezet foglalkozik. Az ellenforradalom első éveit c. fejezet SZABÓ Ervin munkatársainak üldöztetését és az új könyvtárpolitika elveit ismerteti. A bethleni konszolidáció éveiben (1924—1929) c. szakasz részletesen tárgyalja a jobb oldali elemek vezetése alá helyezett könyvtár új szervezetét, költségvetését, állománygyarapításának méreteit és jellegét, a belső feldolgozó munka eredményeit, a hálózat alakulását, végül a Wenckheim-palota megvásárlását és berendezését. Másfél évtizedes hanyatlás címen kapunk áttekintést az 1930—1944-es időszak történetéről, majd A lejtő végén c. fejezet az 1944. márc. 19-től 1945. febr. 12-ig tartó német megszállás és nyilas rémuralom idején bekövetkezett kulturális pusztulás képét vetíti elénk.

Az 1945-tel kezdődő új korszak fejlődésének bemutatását már nem vette programjába a szerző. Mindarról, ami máig történt, csak rövid pár mondat külön a Zárszó helyett c. fejezetben s egy bővebb adatfelsorolás az ezt követő időrendi táblázatban.

Íme, a rövidre fogott recenzió. Ezzel azonban természetesen nem érhetjük be. Okvetlen szólnunk kell a munka szakmai értékéről is: arról, hogy milyen mester-ségbeli készültséggel, történetírói és írói készséggel mutatja be a szerző a könyvtárnak életét, fejlődését. Bár a sok száz lapra terjedő akribiásan tényyszerű előadást viszonylag kevés jegyzet kíséri, mégis a szakember biztosan átlátja, milyen lenyűgözően nagy forrásanyag áll a szerény dokumentáció mögött: mennyi levéltári-irattári adat s milyen gazdag történeti szakirodalom. Ez azonban önmagában még nem lenne elég a mű sikeréhez. A jó szintézisnek egyéb feltételei is vannak: történetírói judicium, az anyaggal való bannitudo, szelektív és kritikai érzék, szerkezetalkotó tehetség s végül írói készség. Ha ezek közül csak egy is hiányzik, az elkészült munka esetleg tévedésekkel, hibákkal lesz terhes, struktúrájában aránytalanná,

előadásában zűrzavarossá válik. REMETE László művében semmi nyoma sincs efféle fogyatékosnak. Tömérdek anyagában minden adatnak szerepe van s minden a helyén van. Ugyancsak kiváló a szerkezeti elrendezés. Az építőelemek könnyed ügyességgel, szinte szellemesen vannak csoportosítva. A könyvtár történetét alkotó negyvenéves korszak kilenc szakaszra tagolódik: általában 4 – 5 éves időtartamokra, csupán egy alkalommal hosszabbra. Ilyen rövid periódusokon belül újra meg újra bemutatni a könyvtár életműködését – bizony nem egyszerű feladat: könnyen válhatik az előadás szkeumatikussá. Itt azonban minden fejezet egyéni szerkezetet mutat, olyant, amilyent a történések sajátos menete megkíván. Sztereotip megoldás nem fordul elő. A kép folyton változik, mint valami kaleidoszkópban. – S ha mind e mellett még tekintetbe vesszük azt is, hogy az előadás kifogástalanul megfogalmazott, könnyen gördülő mondatokban, szigorú logikai fonalon halad – hogy a szerző előadását gyakran alkalmazott, tipográfiailag is ügyesen kiemelt szövegidezetek élénkítik –, hogy a könyvtárüzemi leírások és statisztikai kimutatások mozgalmas eseménytörténeti, kortörténeti vetítésekkel, életrajzi betétekkel váltakoznak – hogy végig minden történeti mozzanat értelmezve, értékelve van –, akkor tudjuk csak érzékeltetni ennek a munkának színvonalát.

Úgy érezzük, hogy könyvtártörténeti irodalmunknak erről az első nagyszabású, alapos készültéssel és fáradságos munkával létrehozott szintézisééről csak elismeréssel szólhatunk.

BERLÁSZ JENŐ

Die Österreichische Nationalbibliothek in der Neuen Hofburg. Aus Anlass der Eröffnung des Erweiterungsbaues. Herausg. von der Generaldirektion. Wien 1966, Österr. Nationalbibl. 65 I. 12 t.

Régi országok modern könyvtárépítésében szinte szimptomatikussá és ezzel korjelzővé vált műemlék-épületek belső modernizálása az eredeti külső formák megtartása mellett, sőt azok monumentálisát egy új összhatás elérésére is felhasználva. Mint e kis kötet egyik szerzője hangsúlyozza: érdeke ez a műemlékvédelemnek is: modern rendeltetés nélkül sokkal nehezebb az ilyen épületek konzerválása és az építészeti múlt iránt egyre élénkebben érdeklődő közönség is így találja meg jobban szellemi gyarapodás iránti igényeinek kielégítését. Új célépület he-

lyett régi műemlék-háztömbjét formálta át páratlan leleményességgel a francia nemzeti könyvtár. Így tervezzük mi is a miénket a régi Várban, és szívós következetességgel végrehajtásra került hasonló munka egy most befejezett tekintélyes etapjáról ad hirt ez a kis kiadvány. Bécsben elkészült a Nemzeti Könyvtár új szárnya az ún. „Neue Hofburg”-ban, a volt császári palotának a híres bécsi körút egy szakasza, a Heldenplatz felé nyitva álló részén.

Kétigény találkozott mintaszerűen kedvező körülmények mellett: nagyvonalú állami elhatározás és böles szakszerűséggel keresztülvitt könyvtári koncepció.

A könyvtár számára a Burgban megnyitott új épületszárny mindenekelőtt a könyvtár és az olvasó találkozását állítja az eddiginél sokkal kedvezőbb keretek közé. Két új általános olvasóterem létesült összesen 201 olvasóhellyel, külön vonzó sajtóságuk, hogy ablaksoruk a leg szebb bécsi közkertre, a Burggartenre nyílik. Két feljárón elérhető karzatán a nagyobbik olvasóterem 10 000 szakrendben felállított kézi könyvet tesz szabad polcokon hozzáférhetővé. Az olvasótermek feletti emeleten kapott új helyet az eddig legszűkebb helyen sínylő folyóirat-terem szintén a várkert üde zöldjére nyújt kilátást, vízszintes, szakfűlkés megoldású polcsorait 4150 belföldi és 320 külföldi folyóirat, valamint az összes belföldi napilapok legújabb számai foglalják el, szintén szabad használatra bocsátva. A folyóiratfeldolgozó helyiségekhez csatlakozik az osztrák folyóirat-KC, a ZAZ szerkesztősége.

Az új szárny nagy előcsarnokában kapott helyet a közönségkatalógus: használatba adása egybeesett a régi könyvkatalógus átmásolásának befejezésével: így már a könyvtár teljes anyagáról tájékozódhatik a közönség az egyetlen, normálfiókos, betűrendes katalógusból. A katalóguscarnokhoz csatlakozik a könyvkiadás és a kölesőzés, valamint az igazgatói és a tanácskozó termek, a ruhatári és az étkezőhelyiségek.

Föld alatti elhelyezésben, a két épület összekötő és főleg az új szárny alatt elterülő föld alatti helyiségekben épült új acél állványos raktár 48 000 kötet elhelyezésére. Külön raktárt kaptak a periodikák. A nagy formátumúak (52,5 × 40 cm felett) különleges megoldású vízszintes polcokon kaptak helyet. Az állványsor egy része Compactus-, ill. Rolstore-rendszerű tömör raktár. A két épület közti vízszintes és a szintek közti vertikális közlekedést szállítóberendezés és csőposta biztosítja.

Az építkezésekről számot adó esinos, szemléletes illusztrációkkal is ellátott kiadvány szerzői és szerkesztője, Josef STUMMVOLL főigazgató hangoztatja, hogy az osztrák nemzeti könyvtár helyszükséglete ezzel távolról sem nyert még végleges fedezetet. A tervek folytatólagos részei további, főleg föld alatti raktárak sorait ígérk nemcsak a Nationalbibliothek, de az annak keretében felállításra kerülő kb. 5 000 000 egység befogadására alkalmas depot-könyvtár számára, amely a Bécsben székelő valamennyi szövetségi könyvtár inkurrens állagának nyújt majd otthont. Az átépítésnek ezt a sikerrel befejezett első szakaszát előre elkészített terv szerint fogják folytatni.

DEZSÉNYI BÉLA

Walter, Willy: Journalistik und Philosophie. Methodologische und erkenntnistheoretische Probleme der Journalistik. Herausg. Karl Marx – Universität Leipzig, Fakultät für Journalistik. Leipzig 1964, VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, 124 l.

A mű tulajdonképpen egy a műfajkutatás módszereiről szóló doktori értekezés bővített alakja. De, mint azt a bevezetésben BUDZISLAWSKI, a lipcei egyetem zszurnalisztikai karának világhírű professzora megállapítja, a műfajok kérdésének mindenfajta vizsgálata a zszurnalisztika lényegét érinti.

Tömören, nagy fokú absztrakcióval van megírva ez a kis könyv, de az olvasásához szükséges fáradtságot azzal egyenlíti ki, hogy mélyebb megismerések felé vezet tárgya lényegét illetően, amelyet a polgári sajtótudománnyal polemizálva ad elő a szerző.

Mindjárt bevezetőben a polgári sajtókutatás osztályköttöttségeire mutat rá. A német sajtótudomány, állapítja meg, ahogyan az az 1920-as évek elején kialakult, az agresszív imperializmus egyik kísérőjelensége. Alapítói és hangadói bevallottan szellemi fegyvert akartak általa kovácsolni a német hatalmi propaganda számára, amely az első világháborúban az ellenféllel szemben alul maradt. Ma is militarista célokat lát meg egyes nyugati sajtóelméleti munkák hátterében. Ezzel szemben a marxista-lenini zszurnalisztikai tudomány a sajtót, rádiót, televíziót politikai intézményeknek tekinti, amelyek célja a társadalom, elsősorban a munkásokosztály számára a létfontosságú információkat megadni, a mindenkor aktuális tények fonalán ideológiai fejlődésüket előmozdítani.

Munkája voltaképpen módszertani részére rátérve WALTHER hangoztatja, hogy a polgári „sajtótudomány” idealista és apriorisztikus módszerekkel dolgozik. A német sajtótörténet mindent dátumokhoz és kiemelkedő egyéniségekhez köt, tárgyyszerű megismerésre képtelen; a tulajdonképpen történelem, a zszurnalisztikai műfajok története csak illusztrációs anyag marad számára. A látszólag objektivebb módszerekkel dolgozó amerikai sajtóvizsgálat statisztikai eredményei viszont csak a külsőségeket – mint pl. a híreknek vagy a vezércikknek juttatott kisebb vagy nagyobb hely a lapban – vesz észre és tár fel, az általánosításig el sem jut.

Mint minden történetet, a sajtó történetét is csak az osztálystruktúrával és a gazdasági viszonyokkal lehet magyarázni és ábrázolni. Csak a metafizikus, a dolgokat izoláló és pusztán formai oldalukról megközelítő szemléletmód az alapja a burzsoá sajtótudomány „formatanának”, amely az újság egész tartalmát a hírre, a véleménynyilvánításra és a szórákozásra bontja fel. Nem jut el annak megismerésig, hogy csak forma és tartalom dialektikus egysége ad igazi magyarázatot és hogy a helyes módszer alapja az empirikus és a logikus megismerés egysége. Így szemlélve el kell fogadni, hogy a kapitalista termelési módra való áttérés tette a sajtó kialakulását társadalmilag szükségsszerűvé. Így lett a polgárság kezében fegyver a fennálló hatalmi tényezők (egyház, feudális uralkodók) ellen. A korai sajtóközpontok ezért alakulnak ki az ipari és kereskedelmi élet központjaivá váló polgári városokban és nem a feudális főurak székelyein.

De az újságírás formái is az osztályharc szoros függvényei: új műformák éppúgy, mint a meglévő formák új kvalitásai csak az osztályharc kielevezésének történelmi csomópontjain, nagy tömegmozgalmak idején alakulnak ki, amikor az új szenvedélyes erővel tör érvényesülésre a réggivel szemben.

A műfajkutatás a szocialista sajtóelmélet művelői előtt nem öncél. Segíteni akar a gyakorló újságírónak, hogy a különböző zszurnalisztikai harc formák felett úrrá legyen. A műfajkutatás nem formai meghatározásokat keres, hanem objektív törvényszerűségeket fed fel és a törvényszerűségekből kialakítja a műfajok elveit, hogy ezeket azután az újságíró tudatosan alkalmazza.

A továbbiakban részletesen is kifejti WALTHER, hogyan kell értelmezni a „formatan” és a „műfajelmélet” különbözőségeit a részletekben. Kritikával illeti a műfajok egyes marxista teoretikusainak

eszteticizáló tendenciáit is, ezt kifogásolja LUKÁCS Györgynek a riport műfaji sajátosságairól írt cikkeiben is. A marxista sajtóelmélet — és ezt tekinti WALTHER a zszurnalisztikai tudomány filozófiai alapjának — az újságírás termékeit mindig az objektív valóság egyfajta visszatükrözésének fogja fel. Minden fogalom, amelyet az újság felhasznál, minden gondolat, minden ítélet, minden érzelem vagy indulat, amelyet kifejez: az objektív valóság szubjektív visszatükrözése. A zszurnalisztika tehát a maga részéről — éppúgy, mint a művészetek és a tudományok — a valóság egy bizonyos, meghatározott aspektusát, oldalát, minőségét tükrözi vissza. Ezt is a történelmi fejlődés tanúsítja: a sajtó iránti társadalmi szükséglet a kapitalista termelési módra való fokozatos áttéréssel párhuzamosan keletkezett. A feltörekvő polgárságnak, hogy történelmi küldetésének megfelelően — ez a küldetés új és óriási termelő erők feltárásában állt — a feudális államhatalom és az egyház elleni harcban újfajta, különleges ismeretekre volt szüksége. Első ízben volt egy társadalmi osztálynak szüksége a közvetlen jelen, a *pillanatnyilag* fontos tények pontos és részletes ismeretére, hogy ezen ismeret nyomán kialakítsa magatartását, harcmodorát. A későbbiekben, a munkásosztály kezében majd a sajtó az agitáció, a propaganda, a szervezés eszköze is válik.

A marxista kutatás fontos problémája ebből következően a zszurnalisztika viszonya a visszatükrözéshez. Nincs nézetkülönbség a sajtó felépítmény jellege és politikai eszközfunkciója tekintetében. De jóval kevesebb az olyan marxista tudományos vizsgálat, amely a zszurnalisztikát mint szellemi, ideológiai jelenséget közelíti meg, annak visszatükröző és megismerő jellegét fejti fel. WALTHER visszatér BUDZISLAWSKINAK a lipcei fakultás egyik tudományos vitáját összegező téziseire. Ezek szerint a sajtónak a társadalmi tudatformák közt van a helye. Művészi és tudományos eszközökkel egyaránt él, de míg a művészet és a tudomány általában egy már befejezett realitást, lezárt folyamatot tükröznek vissza, addig a sajtó tulajdonsága éppen az, hogy magát a folyamatot, a kibontakozást kíséri lépésről lépésre, a realitást keletkezésének és elmúlásának minden fázisában tükrözi. Ez nem zárja persze ki irodalmi, művészeti, vagy éppen tudományos anyag közvetlen felhasználását — de mindig csak a jelen pillanat, az *aktuális* vonatkozásaiban. A tükrözés tehát a sajtó esetében a mindenkori aktuális tény visszatükrözését jelenti. Ez újra visszavezet a társadalmi-politikai funkció-

hoz: a sajtó aktualitása mindig az, ami *társadalmilag* időszerű.

WALTHER könyve nem zárja le és nem is zárhatja a vitát a marxista sajtókutatás értelme és célja felől. Kissé túlságosan is absztrakt megállapításai még közelebbi megvilágítást kívánnak, és főleg az alkalmazásban, a részletek vizsgálatainál kell életképességüket megmutatniuk. De kétségtelen, hogy ez a módszer sok érdekes lehetőséget tár fel például sajtó és irodalom összefüggéseinek nálunk is többször napirendre került kérdésének elméleti alapra helyezett megvitatásához. A komplex műfajkutatás alap gondolata értékes eredményeket ígér.

ÉS WALTHER érveléseinek történelmi alapozása kétségtelenül a védekezés egyik lehetősége mind az öncélú gyakorlatiasággal, mind az idealista formalizmussal szemben.

DEZSÉNYI BÉLA

Jahrbuch der Deutschen Bücherei. 1. Jg. (1965.) Leipzig, 1965. 228 l.

Négy évvel ezelőtt, 1962-ben ünnepelte a Deutsche Bücherei alapítása 50-ik évfordulóját. A jubileum alkalmából díszes albumot adott ki *Deutsche Bücherei 1912 — 1962* címmel.¹ A könyvtár azóta is minden elkövet, hogy barátaival és követőivel minél szorosabb publikációs kapcsolatot létesítsen. Ennek a törekvésnek újabb tanújelét adta, amikor — a nagykönyvtárak évkönyveinek sorozatát gazdagítva — 1965-ben a Deutsche Bücherei is megjelentette évkönyvének első kötetét.

Örvendetes és csak helyeselhető a kiadók célkitűzése, hogy nemcsak az intézet, hanem a könyv és könyvtárügy időszerű és történelmi kérdéseivel foglalkozva a szakkérdések tisztázását kívánja segíteni. Ezt a feladatot már az első kötetben is igyekezett megvalósítani, és pedig sikeresen. Az évkönyvben első helyet sorrendben és jelentőségében is *A bibliográfia a tájékoztatás rendszerében* c. tanulmány foglalja el, amelyben GERHARD POMASSL és GOTTFRIED ROST a könyvtárügy egyik legidőszerűbb kérdésében foglal állást, és megkísérli könyvtáros oldalról a könyvtár és dokumentáció között mesterségesen vont határokat eltávolítani. A szerzők a tájékoztatás egységes rendszerének szükségességét és célját elemezzék kiemelik, hogy a tudományos munkához szükséges információk legnagyobb részét a könyvek és folyóiratok tartalmazzák, ezek pedig a könyvtárakban találhatóak. A szakkönyvtáraknak állományfeltáró munkájuk, a

katalógusok és bibliográfiák, valamint felvilágosító tevékenységük révén a szakirodalom iránti tájékozódás társadalmi igényének kielégítésében jelentős szerepük van és ez így is marad.

E fontos kérdés világszerte foglalkoztatja a szakköröket. Legutóbb például a Szovjetunióban folytattak vitát és ennek során Fonorov G. P. a *Szovetszkaja Bibliografija* 1965. 5. számában írott tanulmányában lényegében hasonló következtetésre jut, hangsúlyozza, hogy a könyvtárak, különösen a szakkönyvtárak fontos részei a tudományos tájékoztatásnak, mivel „ezekben a könyvtárakban több információ összpontosul, mint más központokban”, továbbá, hogy „ideális tájékoztatás csak a könyvtári állomány segítségével lehetséges”. (Vö. Fonorov, G. P.: *K voproszu o vzaimosvjazji naucnoj informacii sz bibliografijej i bibliotečnuju delom*. S. B. 1965. 5. no. 28–38 l.)

A könyvtárak funkciórendszerével kapcsolatosan a szerzők utalnak a Horst KUNZE-féle alapelvre, amely a könyvtár klasszikus meghatározása szerinti gyűjtő, megőrző szerepet elégtelennek tartja és helyébe a fő feladatként az állomány tervszerű kiépítését, feltárását és felvilágosító munkával egybekötött közvetítését jelöli meg. Majd a bibliográfia céljából és rendeltetésének szemszögéből sorra vizsgálják az egyes típusokat, a nemzeti általános, az elemző folyóirat, az egyetemi, a szakbibliográfiákat és azok információértékét a tájékoztatás rendszerében. A bibliográfiák általános meghatározásánál a történeti fejlődés során PEIGNOT, EBERT majd VORSTIUS definícióit idézik, nem terjed azonban ki a szerzők figyelme a bibliográfia és dokumentáció viszonyával foglalkozó olyan újabb és elfogadott nézetekre, amilyeneket pl. MALCLÉS is képvisel és amely a dokumentációt lényegében meggyorsított bibliográfiának tekinti. Ehhez járul természetesen a tartalom kritikai értékelése mint a szocialista bibliográfia egyik alapvető követelménye. A vizsgálódásukat összefoglaló szerzők megállapításával teljesen egyetérthetünk. A célszerűség és gyakorlat összefüggéseinek szem előtt tartásával szerkesztett bibliográfiák egyenlő partner szerepét tölthetik be a tájékoztatás egységes rendszerében.

Az évkönyv másik elvi jelentőségű dolgozata a könyvtár és múzeum azonos és eltérő feladatait taglalja. A cikk írója Fritz FUNKE a Deutsche Bücherei bevált gyakorlatán keresztül ismerteti a „könyvmúzeum” korszerű értelmezéséből adódó funkciókat. A harmadik dolgozat Lipcse sokoldalú tradíciói közül a zenei élettel foglalkozik, s a zenemű kiadás egykori

és mai helyzetét ismerteti. Ez az egyetlen téma, amely talán távol esik kissé az évkönyv egységes tartalmi célkitűzéseitől.

A legterjedelmesebb fejezetben (95–158. lapokon) a Deutsche Bücherei beszámoló az 1962 és 1964. évek közötti tevékenységéről. Ebben a részben nemcsak az intézet egyes osztályainak működését mutatja be, hanem átfogó képet fest arról a szocialista átszervezésről, amelynek következtében az intézet tekintélye megnőtt és élvezi az NDK legmagasabb párt- és kormány-szerveinek támogatását és ez az államfő és helyettesének látogatásában is kifejezésre jutott. Az újjászervezés a könyvtár bővítésében és a technikai eszközökben történő gyarapodásában megmutatkozik, így például a gépi könyvszállító szalag bevezetése a Deutsche Büchereiit Európa legjobb technikai szállító eszközökkel rendelkező könyvtárai sorába emelte.

Az évkönyv befejező részében a könyvtár történetéhez bibliográfiai összeállítást találunk az intézettel foglalkozó és az 1962–1964. között megjelenő publikációkról, a kötetet gondosan szerkesztett név- és tárgymutató teszi használhatóbbá. Az első kötet tanulságai alapján érdeklődéssel várjuk az évkönyv további folytatását, amelyet Helmut RÖTZSCH főigazgató kilátásba helyezett.

MÓRA LÁSZLÓ

Buch und Welt. Festschrift für Gustav Hofmann zum 65. Geburtstag dargebracht. Im Auftrag der Bayerischen Staatsbibliothek hrsg. v. Hans STRIEDL u. Joachim WIEDER. Wiesbaden, 1965, Harrassowitz. XXVI, 532 l.

Albumszerű vaskos díszkötet, melyben 30 neves könyvtári szakember a világ minden tájékán készített dolgozatával maradó emléket állít Gustav HOFMANNnak, az IFLA 1958–1963-ban megválasztott elnökének, a müncheni Bayerische Staatsbibliothek nyugalmoba vonuló főigazgatójának. Az ünnepi kiadvány 26 oldalán Pierre BOURGEOIS, Jack DALTON, Francesco BARBERI és más prominens személyek üdvözlik a jubilánst és oldalakat foglal el azoknak a éveknek felsorolása, akik az évforduló alkalmából jókívánásaikat kifejezték. Gustav HOFMANN érdemeit Sir Frank FRANCIS, a British Múzeum főigazgatója, az IFLA elnöke méltatja, kiemelve szerepét a szövetség átszervezésében és az állandó titkárság felállításában. A bajor közoktatásügy egyik vezetője pedig az ünnepeltnek a Német Könyvtáros Szövetség élén és a Bayerische Staats-

bibliothek fejlesztése érdekében végzett munkásságára emlékeznek.

A könyv első három tanulmánya az Emlékkönyvet szerkesztő intézménynek, a Bayerische Staatsbibliotheknek az 1945 és 1964. évek között elért eredményeiről, fejlődéséről számol be. A második világháború végén a könyvtár elpusztult és újszólván a semmiből fejlődött 837 000 egységet számláló nagykönyvtárrá. 1961 óta a bajor könyvtárak rendszerében a központ szerepét is betölti. Központi funkciókat két területen végez: a könyvtárosok kiképzése és a bajor központi katalógus szerkesztése terén. A könyvtáros helyi utánpótlást újszólván teljes egészében az intézmény irányítása alatt működő könyvtárosiskola szolgáltatja, melyben a több éves felsőfokú képzés mellett 1964 óta egy éves középfokú tanfolyam is működik. A bajor könyvtárakat kapcsolóként összekötő központi katalógust 1956-ban kezdték kiépíteni az erre a célra biztosított tekintélyes állami dotációból és a Deutsche Forschungsgemeinschaft adományából. Mint alapkatalógust az Erlangeni Egyetemi Könyvtár 530 000 darabból álló cédulakatalógusát sokszorosították, ezután a müncheni, coburgi, nünbergi stb. könyvtárak katalógusait vették fel. 1963 végén már 26 bajor könyvtár mintegy három millió katalóguscédulája készült el és ettől kezdve az érintett könyvtárak új beszerzéseiket már maguk jelentik be a központi katalógus részére. A KC aktív szerepe a német könyvtár közti kölcsönzésben domborodik ki: 1963-ban a kérdések 70%-át a központi katalógus révén teljesítették. A Bayerische Staatsbibliothekről írott beszámoló az 1945 és 1964 között a könyvtárra vonatkozó publikációk bibliográfiája egészíti ki. A közleményeket szerzőik betűrendjében felsoroló jegyzék nehézkesnek tűnik, véleményünk szerint helyesebb lett volna a tárgy és ezen belül időrendi csoportosítás. A helyi szerzőket a diszkötet legértékesebb tanulmányával Hans Striedl képviseli. A müncheni szakrendszer megalakításának 150. évfordulója alkalmából eredeti és részben ismeretlen források felhasználásával a történet alaposságával vázolja Martin SCHRETTINGER küzdelmeit, rendszerének sikerét, elterjedését és használatát Európa-szerte, így a mi Széchényi Könyvtárunkban is.

Az Emlékkönyv második, terjedelem szempontjából is jelentős részében a könyvtárigazgatás és gyakorlat területéről olvashatunk érdekes tanulmányokat. Így például Josef STUMMVOLL írásából megtudjuk, hogy az Österreichische Nationalbibliothek 1501 és 1929 közötti gazdag

anyagát feltáró régi kézírásos katalógust átírják és nemzetközi méretű cédulakatalógust készítenek róla. Ehhez IBM és Remington gyártmányú írógépesoportokat használnak, melyeknél egy címléírási munkafolyamat alatt a vezérlő géppel összekapcsolott öt másik gépen is készülnek katalóguscédulák. A munkát 1959-ben kezdték, 1964-ben már az A–R kezdőbetűs anyag elkészült és három éven belül befejezik az átírást. Ezután terv szerint a 400 éves anyagról kötetkatalógust készítenek, mivel statisztikai vizsgálódásai kimutatták, hogy az anyag jelentős része (40%) nincs meg sem a British Múzeumban, sem a párizsi Bibliothèque Nationale vagy a Library of Congress állományában.

Az egyetemi könyvtárak állandóan időszerű témájával, a központi könyvtár és a tanszéki könyvtárak kapcsolatával foglalkozik Tönnes KLEBERG, az Uppsala-i Egyetemi Könyvtár igazgatója. Svédországban 1963-ban a három legnagyobb egyetem, az Uppsala-i, Lund-i és Göteborg-i könyvtárak igazgatóiból alakult tanács szakvéleményt dolgozott ki ebben a kérdésben.

RUDOMINO, M. J. a moszkvai külföldi idegennyelvű irodalom könyvtára történetét ismerteti. Az 1921-ben alapított könyvtár ma már a világ 126 nyelven kiadott három és fél milliós állománnyal rendelkezik. Több mint 30 000 olvasója van a könyvtárnak, amely egyben az idegennyelvű irodalmat gyűjtő könyvtárak módszertani központja. Az eredeti helyiségeit a könyvtár kinőtte, napjainkban már építik az új műhelyt, melyben 800 személyes nagyolvasóteremben 500 000 kötet áll majd a használók rendelkezésére. Az anyag gyors kiszolgálása céljából a raktárakban is lesznek munkahelyek.

Az Emlékkönyv valamennyi érdekes dolgozatára, köztük RANGANATHAN, Julien CAIN stb. tanulmányaira a terjedelem korlátozottsága következtében nem térünk ki. A díszmű harmadik részében közölt számos értékes könyvtörténeti tanulmányt sem részletezzük. Kiemeljük azonban Wolfgang HÖRMANNnak egy 1200-as évekből származó aldersbach-i kéziratról készített gondos tanulmányát és Paul GICHTELnek Gottfried von STRASSBURG Tristán költészete képmellékleteiről írott dolgozatát. Az unikumoknak számító középkori kéziratok és illusztrációk tökéletes nyomdatechnikával készített hasonmásai, csakúgy mint az egész díszmű kiállítása méltó a gazdag tartalomhoz és a jubilánshoz, kinek emlékeztét ez a színvonalas kiadvány is megőrökíti.

Calligraphy and Paleography. Essays presented to Alfred Fairbank on his 70th birthday. Ed. by A. S. Osley. London 1965. Faber & Faber 286 l. 26 t.

Különös érzéssel vesszük kézbe ezt az illusztris művet ma, amikor az élelapoktól kezdve a magazinokon keresztül egészen a szociológiai elemzéseikig érdekes téma egy különös jelenség: az „öcska” kisipari termékek, vasalók, famozsarak, kocsilámpák és öntött gyertyák diadalmas bevonulása a lakásokba. A divat érthető. A futószalag monoton egyhangúságában az ember szomjasan kap az egyedi után – nyilván ilyenféle titok lappanghat Alfred FAIRBANK életében is, akinek hetvenedik születésnapjára jelent meg ez az emlékkönyv.

Anyja 12 esztendőskorában elvitte egy frenológushoz, aki ezekre az életpályákra tanácsolta a gyermeket: tisztviselő, gyorsíró, fametsző vagy feliratkészítő. 15 éves korában el is ment írónaknak – a századforduló táján vagyunk – s egy évtizedes körmölés során állandóan kereste „hivatása szépségét”. Így figyelt fel a reneszánsz kézírásra, amely szerinte az írás tetőpontját jelenti, s 1922-ben ilyen minták után készítette el első kézírásos könyvét. Aztán sorban következtek a többiek, köztük HORATIUS, s hét évi munkával VERGILIUS.

Most, 70 esztendőskorában a szépírás egyik legkiválóbb művelőjét, a dőltbetűs kézírás feltámasztásának úttörőjét ünnepli benne amerikai, svájci, svéd, dán, holland és angol szerzők, professzorok és tisztelők tollából 27 esszé. Ezek egy része az ünnepelt munkásságát ismereti, mások paleográfiai kutatásokról, eredményekről számolnak be. Így Francis WORMALD londoni professzor egy X. századi angol lectionariumról, B. L. ULLMAN amerikai kollégája humanista kéziratokról ír, más cikkek régi római feliratok betűinek esztétikáját vagy a különböző reneszánsz iskolák betűtípusai között mutatózó finom különbségeket elemzik. Nyomon követhetjük a dőltbetűs humanista kézírás mai elterjedését a kontinens, Amerika, vagy akár Japán felé.

A könyv elolvasása, a nagyszámú illusztráció és tábla átnézése után be kell vallanunk, hogy a lakáskultúrából vett párhuzam nem is helytálló. Itt – a tanulmányon túlmenően – sokkal többről van szó, mint pusztán hobbról. Hogy miről, azt az ünnepelt Alfred FAIRBANK így fogalmazta meg: „Vallom az egyedi kézirat felsőbbességét a reprodukció felett, pontosan ugyanazért, mint amiért többre tartjuk a festményt a

reprodukciónál és a zenekari előadást a hanglemeznél.”

KELECSÉNYI ÁKOS

Szj Rezső: A könyvvédőlap. Bp. 1966. Bács-Kiskunm. ny. Kecskemét. 30 l., illusztr. Megjelent a várpalotai Jó Szerencsét Művelődési Ház könyvművészeti kiállítására 1966-ban.

A burkoló (védőlap, védőboríték, envelope) nálunk sem a könyvművészet, sem a gyűjtők, s így a bibliofilek részéről sem részesült abban a figyelemben, amelyet megérdemelt volna a könyvművészettel és a közönség műzülésének nevelésével kapcsolatos funkciója révén. Holott a könyvtörténet, művelődéstörténet és művészettörténet szempontjából egyaránt több figyelmet érdemel.

A Magyar Bibliofil Társaság egyik megbeszélésén 1962-ben egy védőlapokat tervező grafikus arról panaszkodott, hogy voltaképpen még mindig a szemétkosárnak dolgozik. Csak kevesen néznek a burkolóra úgy, mint grafikai alkotásra, amely a tervező egyéniségén túl, magát a kort is tükrözi és ezen belül a kiadó ízlését is.

A mai értelemben vett burkoló hazai történetének kezdeteit mélységes homály fedi. Önálló tényezőként elsősorban gazdasági okokból, reklám céljából jelenik meg a könyvön. Önálló életet él és sokszor többet mond, mint maga a könyvcím. Művészi hatáskeltés céljára pedig alkalmasabb, mint a mögötte álló kötés.

A védőlap történeti kialakulásánál is izgalmasabb és tanulságosabb stílustörténeti vizsgálata. Ennek nyomonkövetése már művészettörténeti feladat. A mai védőlap elődjét grafikai vonatkozásban az 1900-as évek első évtizedeiben találhatjuk meg, közelebbről a szecesszió jegyében született burkoló- és borítéklapokon.

Grafikai szempontból leglényegesebb a burkolón a betű és a szín, s a kettő összhangja.

A burkoló legújabbkori története pontosan követi a közönség gyorsan változó ízlését, napjainkban többféle irányzat halad párhuzamosan egymás mellett, bár kétségtelen, hogy a tömegek vizuális kultúrájának szélesedése a színes burkoló iránt növeli az igényt.

A burkolóról lemondani már aligha fogunk, a szép kötések miatt a művészi könyv barátai éppúgy ragaszkodnak hozzá, mint üzleti érdekből a kiadók, s ha így állunk vele, akkor legyen céljának megfelelően minél jobb és minél szebb grafikai alkotás.

Az Országos Széchényi Könyvtár a burkolókat eddig a kötéstábla belső oldalához ragasztva őrizte meg, 1967-től a két példányban beérkező kötelezpéldányok közül a forgalmi példányok borítói a Kisnyomtatványtárba kerülnek, ahol külön dobozokban betűrendes sorolásban nyernek elhelyezést. Így az érdeklődők egy helyen együtt fogják megtalálni évrendi és betűrendes sorolásban a magyar könyvek védőlapjait.

MUNKÁCSI PIROSKA

Servolini, Luigi: gli Ex Libristi d'Italia. Milano 1965, Incisori d'Italia. (8) 1., 28 t.

Luigi SERVOLINI könyvtárnyi exlibris-könyvvel és kiadvánnyal a háta mögött, kis mappájával elsősorban az olasz közönség körében kíván az exlibrisnek új híveket toborozni s ugyanakkor a külföldet az olasz exlibrisművészet mai állásáról tájékoztatni. A huszonnyolc táblából huszonhét ma is élő olasz exlibrisművészek egy-egy alkotását mutatja be, míg a bevezető tábla Hieronimus ELMER 1516-os exlibrisét közli, tisztelgésül a nagy ós: DÜRER előtt. A rövid kis szövegrész az exlibris mibenlétét, célját s az exlibrisgyűjtés örömet magyarazza meg, majd a szereplő művészek rövid életrajzát

adja s ezzel az exlibrisgyűjtőket nem kis hálára kötelezi.

A kötet illusztrációi pár kiváló művész elsőrendű lapjától eltekintve (ALESSANDRI, BRAMANTI, BERNARDI, Amleto DEL GROSSO, FRASCHETTI, MAININI, TOSELLO) jó európai átlagot jelentenek (ANGELINI BRYK, CIPRIANI, FAVERO, FORNACIARI, FRESCHI, GAY, LEBORONI, MATTAROZZI, MAZZANTI, OPPO, PARIGI, POLO, POZZI, SERVOLINI, TARQUINIO, VALENTE, UBOLDI). Stílusban a mai olasz exlibrisművészek széles skálán mozognak az expresszionizmustól a szürrealizmuson keresztül az absztrakcióig. sőt itt-ott még a szecesszió is kísért, Technikában a fametszet vezet, tematikában pedig a városkép és az alakos kompozíció. A hagyományos szimbolika mellett nehezen megfejthető, sőt megfejtethetlen szimbólumokkal is találkozunk; az exlibris-rejtvény az olasz exlibrisművészetben jelentkezik leggyakrabban. Nem ritkaság a többszínű lap sem: az olaszok kolorizmusa a grafikában is igyekszik kiélni magát. A kis kötet elég átfogó képet ad napjaink olasz exlibrisművészetéről, de megközelítőleg sem ad teljes képet. Tranquillo MARANGONIT és Italo ZERRIT — akinek tevékenysége ma is nagy nagy hatással van az egész európai exlibrisgrafikára — hiába keressük a gyűjteményben.

GALAMBOS FERENC

A kiadvány előfizethető A POSTA KÖZPONTI HÍRLAP IRODÁNÁL, Budapest, V., József nádor tér 1. és bármely postahivatalban. Csekk számlaszám egyéni: 61.257, közületi: 61.066. MNB egyszámlaszám: 8. Előfizethető és példányonként megvásárolható: az AKADÉMIAI KIADÓ-nál, Budapest, V., Alkotmány u. 21, telefon: 111-010, csekkbefizetési számla: 05.915. 111-46. MNB egyszámlaszám: 46, az AKADÉMIAI KÖNYVESBOLT-ban, Budapest, V., Váci u. 22, telefon: 185-612. Előfizetési díj egy évre 60,— Ft.

TARTALOM

<i>V. Waldapfel Eszter</i> : Rendi kísérletek a külföldre került korvinák visszaszerzésére a XIX. század első felében. — A két modenai kódex további sorsa — Versuche der ungarischen Landesstände in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts um die ins Ausland verschlagenen Corvinen zurückzubekommen. Das weitere Schicksal der beiden Modeneser Kodizes	113
<i>M. Pásztor József</i> : Kassák Lajos folyóirata, a Munka 1928 és 1939 között — Lajos Kassák's Zeitschrift „Munka” in den Jahren 1928—1939.	126
<i>Sinka Erzsébet</i> : A Kelet Népe 1935—1939. — La revue Kelet Népe 1935—1939.	144

K Ö Z L E M É N Y E K

<i>Csapodi Csaba</i> : Az oxfordi „Liber Sancti Albani” és a Corvina Könyvtár	157
<i>Bakos József</i> : Comenius Januaja első kiadásának egyetlen példányáról	159
<i>Herepei János</i> : Tótfalusi Kis Miklós temetése	160
<i>Kókay György</i> : Bessenyei György levele a Realzeitung szerkesztőjéhez	164
<i>Kókay György</i> : Egy feltételezhetően Bessenyei-mű a sajtószabadságról	167
<i>Kindlovits Kálmán</i> : Régi Irodalmi Szemle	171
<i>Bisztray Gyula</i> : Folyóirataink példányszáma és olvasóközönsége az 1840-es és 50-es években	177
<i>Busa Margit</i> : Chownitz Julian ismeretlen életrajza és Németországban kiadott folyóiratai	184
<i>Debreczeni István</i> : Arany János könyvtára	186
<i>Sulyok János</i> : A székesfehérvári Pauer-gyűjtemény	191

FIGYELŐ

<i>Tiszay Andor</i> : Három megemlékezés. (Szimonidesz Lajos, Borsody Bevilaqua Béla, Frank László)	200
<i>Tombor Tibor</i> : Firenze tragikus novembere	203
<i>Kőhalmi Béla</i> : Bibliográfiai nyomozás József Attila és az illegális kommunista párt viszonya kérdésében	206
<i>Csapodiné Gárdonyi Klára</i> : Külföldre került korvinák lelőhely megállapítása	208
<i>Da.</i> : Negyven éve jelenik meg a szovjet eikkbibliográfia	209
<i>Keresztényi József</i> : A sportbibliográfia hazai és nemzetközi feladatai	210
<i>Csapodi Csaba</i> : Kiállítás az Akadémiai Könyvtár épületerveiből	156
<i>Munkácsi Pirooska</i> : Diskay Lenke exlibrisei és alkalmi grafikái	199

S Z E M L E

Remete László: A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár története (Ism. <i>Berlász Jenő</i>)	212
Die Österreichische Nationalbibliothek in der Neuen Hofburg (Ism. <i>Dezsényi Béla</i>)	214
Walther, Willy: Journalistik und Philosophie (Ism. <i>Dezsényi Béla</i>)	215
Jahrbuch der Deutschen Bücherei (Ism. <i>Móra László</i>)	216
Buch und Welt. Festschrift für Gustav Hofmann (Ism. <i>Móra László</i>)	217
Calligraphy and Paleography (Ism. <i>Kelecsényi Ákos</i>)	219
Szij Rezső: A könyvvédőlap (Ism. <i>Munkácsi Pirooska</i>)	219
Servolini: Gli exlibristi d'Italia (Ism. <i>Galambos Ferenc</i>)	220

TABLE DES MATIÈRES

<i>E. V. Waldapfel</i> : Les tentatives de la noblesse hongroise dans la première moitié du XIX ^e siècle pour récupérer les manuscrits Corviniens des collections étrangères. Le sort des manuscrits Corviniens de Modène (Avec résumé en allemand)	113
<i>J. M. Pásztor</i> : La revue de Lajos Kassák: Munka (Travail) 1928—1939 (Avec résumé en français)	126
<i>E. Sinka</i> : La revue „Kelet Népe” 1935—1939 (Avec résumé en allemand)	144

CONTRIBUTIONS HISTORIQUES

<i>Os. Osapodi</i> : Le manuscrit „Liber Sancti Albani” conservé à Oxford et la bibliothèque du roi Mathias	157
<i>I. Bakos</i> : L'exemplaire unique de la première édition de „Janua” œuvre de Comenius	159
<i>I. Herepei</i> : L'enterrement de Miklós Tótfalusi Kiss	160
<i>Gy. Kókay</i> : La lettre de György Bessenyei aux rédacteurs de la Realzeitung	164
<i>Gy. Kókay</i> : Un pamphlet sur la liberté de la presse écrit probablement par György Bessenyei vers 1781	167
<i>K. Kindlovits</i> : La revue Staré Noviny Literniho Umèni	171
<i>Gy. Bisztray</i> : Le tirage et le public des lecteurs des périodiques hongrois entre 1840 et 1860	177
<i>M. Busa</i> : La biographie inconnue et les revues éditées en Allemagne de Julian Chownitz	184
<i>L. Debreczeni</i> : La bibliothèque du poète János Arany	186
<i>J. Sulyok</i> : La collection des livres de Pauer à Székesfehérvár	191

CHRONIQUE

<i>A. Tiszay</i> : Trois commémorations (Lajos Szimonidesz, Béla Borsodi Bevilaqua, László Frank)	200
<i>T. Tombor</i> : Le novembre tragique de Florence	203
<i>B. Kóhalmi</i> : Investigation bibliographique sur les rapports entre Attila József et le Parti Communiste illégal	206
<i>K. Gárdonyi</i> : Constatation des propriétaires des manuscrits corviniens conservés à l'étranger	208
<i>Da.</i> : La bibliographie soviétique des articles de revue paraît depuis quarante ans	209
<i>I. Keresztényi</i> : Tâches nationales et internationales de la bibliographie du sport	210
<i>Os. Csapodi</i> : L'exposition des plans du bâtiment nouveau de la Bibliothèque de l'Académie Hongroise des Sciences	156
<i>P. Munkácsi</i> : Les exlibris et les graphiques d'occasion de Lenke Diskay	199

COMPTES RENDUS CRITIQUES

Remete László: A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár története (<i>J. Berlász</i>)	212
Die Österreichische Nationalbibliothek in der Neuen Hofburg (<i>B. Dezsényi</i>)	214
Walther, Willy: Journalistik und Philosophie (<i>B. Dezsényi</i>)	215
Jahrbuch der Deutschen Bücherei (<i>L. Móra</i>)	216
Buch und Welt. Festschrift für Gustav Hoffmann (<i>L. Móra</i>)	217
Calligraphy and paleography (<i>A. Kelecsényi</i>)	219
Szjij Rezső: A könyvvédőlap (<i>P. Munkácsi</i>)	219
Servolini: Gli exlibristi d'Italia (<i>F. Galambos</i>)	220